

בענין הפסק של הגרש"ז אויערבך די שיעור 141 איסור הטמנה בהשתמשות - Crockpot - "הטמנה במקצת"

I. אם הטמנה במקצת על גבי להבה של גז מקרי הטמנה

- (א) עיין בשו"ע (סימן רנ"ג - ה) דשהייה מקרי שהקדרה יושבת על כסא של ברזל או על גבי אבנים ואינה נוגעת בגחלים אבל הטמנה ע"ג גחלים לד"ה אסור וי"א (רמ"א) דאפילו אם הקדרה עומדת על גבי האש ממש כל זמן שהיא מגולה לא מקרי הטמנה וכן המנהג וצ"ע לדעת הרמ"א למה אסרו הא דסילון של אנשי טבריה מטעם הטמנה (שנת ל"ח: תוד"ה "מעשה") הלא הסילון הזה פתוח בכניסתו וביציאתו (ועיין עוד באג"מ ד - ט"ד הטמנה אות ד)
- (ב) ובספר שו"ת אז נדברו (ה - י"ט) הביא שיטת הר"ח זריש כיה דהטמנה על גבי גחלים לדברי הכל אסור ומביאו הרא"ש והר"ן והרמב"ן והרשב"א והר"ז והטור וזה גם דעת הגאונים והמגיד משנה (פרק ג) וספר התרומה וספר המצות וזה שיטת רוב הראשונים וכן פסק המחבר והרמ"א פסק כשיטת התוספות (ל"ו: "לא יתן") ור"ת בספר הישר (סימן רל"ה) כתב וז"ל וחמין שלנו שאנו טומנין אע"פ שיש סביבותיו מעט רמץ כגובה אצבע אין כאן איסור הטמנה ונמצאנו למדים מתוך דבריו דגם המקילים בהטמנה במקצת סוברים דלא הוי הטמנה מ"מ כשהקדרה מכוסה ברובה הטמנה מקרי
- (ג) עיין בפמ"ג (צמ"ז רנ"ט סק"ג) דמגולה למעלה המנהג להקל אבל מעיקר הדין אם נוגעת בגחלים יש להחמיר
- (ד) והחזו"א (ל"ז אות י"ט) כתב דרוב ראשונים סוברים דאפילו הקדירה מגולה למעלה מקרי הטמנה וצריך להחמיר כשיטת המחבר
- (ה) עיין בספר שביתת השבת (שהייה והטמנה אות ו) דמנהגנו כרמ"א אבל רוב ראשונים והמחבר לא סבירא כן
- (ו) בספר מגילת ספר (סימן ד - אות ז) הביא המ"ב (צסי' רנ"ז סקמ"ג) שהביאו דברי החיי אדם (כלל כ - סעיף כ"ז) שמשמע שאם רוב הקדירה טמונה בחול המוסיף הבל יש לאסור דרובו ככולו ואין צריך כולו אבל עיין עוד בחיי אדם (כלל ז - ס"ה) שכתב שצריך להיות מכוסה מלמעלה ומלמטה ומכל הצדדים וצ"ע ואולי יש לישב דאין סתירה שהרי בכלל כ' איירי במטמין בחול והוא דבר המוסיף הבל ולכן טפי מחציה אסור משא"כ בכלל ב' דשם איירי במטמין בבגדים דהם אינם מוסיפים הבל וצריך כולו
- (ז) ועיין בקובץ בית תלמוד להוראה (ג - זף קנ"ז) שהובא בספר הלכות שבת במטבח (זף 74) בשם הגאון רב יחזקאל ראטה שכתב בנידון המכסה של מיחם של מים חמים דאם רוב הכלי יהיה מגולה לאו שם הטמנה משמע מקצת מגולה אסור כהחיי אדם
- (ח) ובשש"כ (ה הערה קנ"ה) בשם הגרש"ז"א כתב דאם בגובה של דפנות הקדירה מגולה חלק ממנה ברוב היקפה אין זה חשיב הטמנה דלא משכחת כה"ג הטמנה ברמץ ובלבד שהחלק המגולה יהיה ניכר לכל אדם ולא רק במקום אחד בשיעור מועט משמע דאם כל הדופן מכוסה אסור אפילו אינו מכוסה למעלה
- (ט) וע"ע באג"מ (ד - ט"ד - צדיי הטמנה אות ד) דכשמשוה מן הקדירה אינה מכוסה לא יחשב טמון אבל מסתבר שמקום פנוי מהקדירה שאין שם התבשיל אם הוא רק מקצת שלא היה מכוסה אותו מקום נמי יתחשב טמון וזה עובדא דסילון דאנשי טבריא
- (י) ועיין בשו"ע הרב (סוף רנ"ט צק"א דיי שהייה והטמנה) וקצות השלחן (ע"א - סעיף י"ג) דאם מגולה למעלה או מדפנותיה אין זה הטמנה ומותר בדבר המוסיף הבל
- (יא) ומהמשנה ברורה (כ"ג - סקנ"ה) כתב דאם הגחלים מונחים סביב הקדירה אסור לישראל להסירו משום שע"י נטילתו בודאי יחתה הגחלים ואסור משום מבעיר ומכבה משמע דאין

איסור הטמנה ומסתברא משום שהוא מגולה למעלה אבל עיין עוד במ"ב (כ"ז - סקמ"ח) דדוקא במגולה למעלה ואין טמון בבגדים מותר ואפשר בסקנ"א מיירי דשאינה מכוסה רובה

י"ב) ונראה לי דכיון דשיטת הרמ"א היא כנגד רוב ראשונים והטור והמחבר ואף דאנן קיימא לן כהרמ"א דהטמנה במקצת לא הוי הטמנה מ"מ כאן שכל גובה הקדירה מוטמן בתוך הכלי החימום לכאורה יש לדון שאף להרמ"א אסור בנידון דידן ואין אנו יכולים להוסיף קולא על גבי קולא וכ"ש שאפשר לעשות בדרך היתר לדברי הכל אבל לפי דברי האג"מ יש להקל

י"ג) וקבלתי כתב יד מהגרש"ז אויערבך ששלח להרב יצחק מרדכי הכהן רובין פוסק בהר נוף ירושלים שיעץ לו לעשות קדירה פשוטה של פח ובכל ערב שבת יפסיק בה בין קדירת התבשיל והמכשיר וטוב שתהא גם בולטת וניכרת שהיה מפסקת ביניהם וגם ממעטת קצת את חום החשמל והיא כקטומה אפשר להקל ולעשות כן גם לכתחלה ולא לחשוב לאיסור הטמנה וחזרה או שהייה

II. אם להב הגז הוי כגחלים לשיטת המחבר

א) עיין בשש"כ (ה - הערה קל"ה) שכתב שאף לדעת המחבר האוסר הטמנה במקצת י"ל דשרי להעמיד קדירה על שלהבת הגז ולא הוה בכלל הטמנה דלא חשיב הטמנה בלהבה

ב) ועיין עוד בשו"ת אז נדברו (ח - י"ט) דכתב שלהב הגז הוי כגחלים וראיתו מהשע"ת (כ"ד - סק"ז) דשייך חיתוי במשקה הדולק אף שאין שם גחלים דכל ששייך שמא יחתה יש איסור שהייה וה"ה בהטמנה ולכן להב דינו כגחלים לגבי הטמנה (ולכן יש להניח הפסק פח ע"ג האש שבכירים לשיטת המחבר) ועיין בספר הלכות שבת (דף 343) שכתב בשם רב משה דעל אש של געז שלנו חשיב הטמנה לדעת המחבר ולכן יש להניח הפסק פח אפילו באופן שאין איסור שהייה או חזרה. ויש הרוצים לומר עוד טעם לכיסו האש שבכיריים משום שבלא"ה לא יוכל להוריד הקדירה מעל האש משום שע"כ האש מתחזקת (חזו"א ל"ז - י"ח ועיין עוד בשש"כ הערה מ"ח ונ"ט)

III. עוד חששות בענין Crockpots

א) החשש של שהייה - צריך לזהר שתהיה התבשיל מבושל לכל הפחות כשליש בישול ולכתחלה מבושל כל צרכו משום דאין לו דין גרוף או קטום ועיין באג"מ (ה - ז"ג) דההיכר צריך להיות על האש

ב) החשש של חזרה - עיין במ"ב (כ"ג - סקפ"ח) שהביא דעת המהרי"ל דלא די במעזיבה של התנור וצריך דף להכירא ולכן בנידון דידן חשיב כאינו קטום ולכאורה אין מועיל aluminum foil במקום הבלעך כי אין זה מקטין האש כך שמעתי מכמה מומחים ועוד דהמחבר (נסימן כ"ג - ז) כתב דדוקא חזרה על גבה מותר אבל לתוכה אסור ואפילו נתקיים כל התנאים של חזרה וכן שמעתי מרב דוד Steinwurz (חזרה נקרא תוכו אם הוא Crockpot) ועיין בשו"ת אג"מ (ד - ט"ז - סקכ"ו) דתנורים שלנו דינם ככירה ואסור להחזיר לתוכן אפילו בגרוף וקטום ולא סגי בכיסוי פח על האש שבתוך התנור אלא צריך דוקא להשים הקדירה בתוך תיבה קטנה בתנור

ג) החשש של הגסה או להוציא בכף - אם בעודה על האש איכא איסור דרבנן אם מבושל כל צרכו כדכתב התפארת שמואל (פרק כ"ה סימן ט"ז) דשמא יטעה ויראה לו שהוא מבושלת כל צרכה ויבא לחיוב סקילה דלכן כתב שאסרו מדרבנן גם להכניס הכף מחשש הגסה ולא הוי גזירה לגזירה מאחר דאיכא עכ"פ קצת ספק אבל לאחר שהוסר מן האש משמע דליכא למיטעי

ד) חזרת כיסוי על הקדירה שהוא על האש - עיין באג"מ (ד - ט"ז - אות י) דטעם התפארת שמואל שייך גם על כיסוי קדירה שהוא על האש כמו בהגסה. ועיין עוד בשו"ת עמק התשובה (סימן מ"ז) שכתב להתירו דמי גרע חזרת הכיסוי מחזרת כל הקדירה דחזרת כל הקדירה אם נטלה מותר להחזיר אם נתבשלה כל צרכו. ועוד יותר נראה דאפילו אם לא היה הכיסוי ע"ג קדירה ורוצה להניח עליו כיסוי לכתחלה שרי